

Hörselskadades Riksförbundet
Box 1068, 164 25 Kista
tel: +46 (0)8-457 55 00
e-post: hrf@hrf.se
webb: hrf.se

2026-05-18

Till Utbildningsdepartementet

U.remissvar@regeringskansliet.se
dnr: U2025/02279

Yttrande över betänkandet "En förbättrad elevhälsa" (SOU 2025: 113)

Hörselskadades Riksförbundet (HRF) är hörselskadades egen intresseorganisation. En ideell, partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse för Sveriges 1,8 miljoner med hörselnedsättning, tinnitus, ljudöverkänslighet och Menières sjukdom. Vi är också till för föräldrar till hörselskadade barn och andra närstående.

Vi lämnar följande yttrande över "En förbättrad elevhälsa" (SOU 2025: 113):

Sammanfattning

Hörselskadades Riksförbundet (HRF) välkomnar utredningens ansats, att förstärka elevhälsan genom att bland annat förtydliga dess uppdrag, organisation och mandat.

Hörselskadade elever är en liten elevgrupp med särskilda behov och förutsättningar att beakta. Hörselskadade elever finns i alla skolformer och elevhälsan har ett viktigt uppdrag att möta hörselskadade elevers behov för en tillgänglig utbildning. Majoriteten av alla hörselskadade elever går i grundskolan eller gymnasiet tillsammans med fullt hörande elever. Den hörselpedagogiska kompetensen varierar mycket och behöver förstärkas.

Elevhälsan spelar en viktig roll i att skapa likvärdiga förutsättningar för hörselskadade elever genom att bistå med hörselpedagogisk kompetens och samverka med regionens hörselvård. HRF är därför positiva till förslagen om förstärkt samordning mellan skolhuvudman och region, men vi saknar förslag om statens roll och ansvar. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har värdefull hörselpedagogisk kompetens som varken skolhuvudmän eller regioner kan förväntas ha på motsvarande nivå. Vi anser att SPSM ska ha ett övergripande ansvar för hörselskadade elevers skolgång då det finns stora samhällsvinster med samlad hörselpedagogisk kompetens gällande en liten elevgrupp.

Elevhälsans uppdrag är också viktigt för att fånga upp indikationer på att elever har en hörselnedsättning eller andra hörselrelaterade besvär, till exempel tinnitus.

Hörselscreening är en viktig förebyggande insats, som vi saknar i den föreslagna förstärkningen av hälsobesöken.

Hörselskadade elever – en liten elevgrupp med stora behov

Hörselskadade elever är en liten, heterogen elevgrupp med särskilda behov, som måste beaktas för att de ska kunna vara fullt delaktiga i lärande, lek och socialt samspel.

Hörselskadade elever kan använda hörhjälpmedel som hörapparater eller hörselimplantat. Det finns också hörselskadade elever som inte använder några personliga hörhjälpmedel alls. Många hörselskadade elever har stor nytta av att använda hörteknik som kompletterar hörhjälpmedel i undervisningssituationer.

Hörselskadade elevers behov av tillgänglig utbildning i full delaktighet förutsätter en god, auditiv miljö och rätt kommunikativa förutsättningar:

- Tillgång till hörteknik
- Tillgång till hörselpedagogisk kompetens
- God ljudmiljö, med ändamålsenlig akustik
- Anpassad gruppstorlek
- Undervisning i svenskt teckenspråk

Vi lämnar synpunkter på följande utredningsförslag:

6.6.2 Hälsobesöken förstärks och förtydligas

HRF avstyrker förslaget. Vi är positiva i sak till att hälsobesökens innehåll förtydligas genom föreskrifter. Dock delar vi inte utredningens bedömning, att hörselundersökningar enbart ska vara en del av litet hälsobesök, vilket innebär oförändrat antal jämfört med idag. Vi anser att hörselscreening ska vara obligatoriskt vid både litet hälsobesök och stort hälsobesök.

Hörselnedsättningar hos barn som inte upptäcks tidigt kan få stora konsekvenser för elevens inlärning, sociala utveckling och hälsa. Barns hörsel bör därför testas regelbundet, under hela uppväxten.

Hörselscreening är en enkel och träffsäker åtgärd för att fånga upp indikationer på att elever kan ha en hörselnedsättning. Genom regelbunden hörselscreening inom elevhälsan kan hörselnedsättning upptäckas tidigt och elevens behov av stöd tillgodoses. Det gäller inte minst elever som har dåliga lyssningsvanor och elever som flyttar till Sverige från ett annat land.

Hörselscreening är också en förebyggande insats som bidrar till ökad medvetenhet om att dåliga lyssningsvanor kan leda till en hörselnedsättning och tinnitus. Vi anser därför att hälsobesökens inriktning även behöver omfatta frågor om tinnitus, ljudöverkänslighet eller andra hörselrelaterade besvär.

6.6.3 Inför varje stort hälsobesök ska eleverna ges möjlighet att besvara en nationellt framtagen hälsoenkät

HRF tillstyrker förslaget. Vi anser att en hälsoenkät utgör ett viktigt underlag i syfte att undersöka elevers hörselsituation i skolan. Hörselnedsättning är en riskfaktor för ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa, vilket det är viktigt att elevhälsan fångar upp.

Vi anser även att det är angeläget att hälsoenkäten undersöker elevers lyssningsvanor, eftersom dåliga lyssningsvanor kan vara en riskfaktor för hörselskada på både kort sikt och lång sikt. Likaså är det viktigt att undersöka elevers upplevelser av störande buller samt eventuella besvär med tinnitus eller ljudöverkänslighet.

6.8.2 Rektorn ska utse en samordnande funktion i elevhälsan som ansvarar för att samordna insatser för enskilda elever och samverka med socialtjänsten och regionens hälso- och sjukvård för att säkerställa att elevens behov tillgodoses i skolan

HRF tillstyrker förslaget, med vissa reservationer. Vår bedömning är att en samordnande funktion med hörselpedagogisk kompetens kommer att gynna hörselskadade elevers förutsättningar för en likvärdig utbildning.

Vi ser dock en risk att förslaget kan medföra försämringar i en del kommuner: I många större kommuner har hörselpedagoger en viktig roll som stödfunktion på skolhuvudmannanivå, då hörselskadade elever finns på olika skolor. Vi anser att det finns övervägande fördelar med detta, att organisatoriskt samla hörselpedagogisk kompetens på skolhuvudmannanivå när det gäller små elevgrupper, som hörselskadade elever.

Detta innebär att krav på att en samordnande stödfunktion ska vara avgränsad till skolenheter kan leda till att en välfungerande stödfunktion på huvudmannanivå splittras upp. Det är viktigt att säkerställa att så inte sker.

Vi ser dock att där det saknas elevunderlag för att ha tjänster i form av hörselpedagoger – till exempel i mindre kommuner eller hos enskilda skolhuvudmän – kan en samordnande funktion med hörselpedagogisk kompetens på skolenhetsnivå spela en viktig roll i att säkerställa att hörselskadade elever får stöd och anpassningar utifrån behov.

När det gäller hörselskadade elever som inte går i specialskolan anser HRF att samordningsuppdraget ska omfatta samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), bland annat när det gäller hörselpedagogisk kompetens samt undervisning i svenskt teckenspråk för hörselskadade elever.

Uppgifter för en samordnande funktion gällande hörselskadade elevers skolgång bör omfatta:

- Översyn av den auditiva miljön (ljudmiljö, hörteknik, pedagogik) samt säkerställa akustikanpassningar
- Upprätta hörselsmarta rutiner i undervisningssituationer, till exempel gällande hörteknikanvändning, visuellt stöd och skriftlig information.
- Genomföra utbildningsinsatser till personal och klasskamrater
- Organisering av undervisning i svenskt teckenspråk via SPSM
- Stödundervisning till eleven med hörselnedsättning utifrån behov

6.8.3 Varje skolhuvudman som bedriver utbildning i grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ingå överenskommelse med region

HRF tillstyrker förslaget. Vi ser positivt på att en överenskommelse blir en del av lagstiftningen. Vår bedömning är att lagstiftning kommer att bidra till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan skolhuvudmän och region gällande hörselskadade elever.

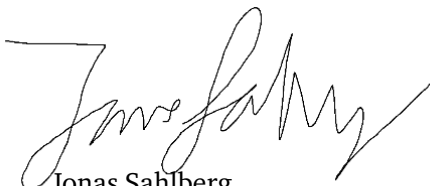
En viktig förutsättning för hörselskadade elever är tillgång till hörteknik, och där är regionens hörselvård en viktig resurs. Likaså kan regionens hörselvård vara en resurs när det gäller kompetenshöjande insatser om hörselskadade elevers behov och förutsättningar.

God auditiv miljö och akustikanpassningar är nödvändigt för hörselskadade elever, men bra för alla elever. Regionernas och skolhuvudmäns kompetens om ljudmiljö och vikten av akustikåtgärder varierar. Konsekvensen blir ofta en otillgänglig lärmiljö, som drabbar hörselskadade elever i synnerhet. Vi vill därför understryka vikten av att ansvaret för akustikanpassningar, inklusive rutiner för uppföljning av dessa, tydliggörs i en överenskommelse.

Vi anser att stödmaterialet för överenskommelsen behöver tydliggöra ansvar och rutiner gällande följande delar:

- Tillgång till hörteknik i olika undervisningssituationer samt rutiner för dess användning, hantering och underhåll.
- Kompetenshöjande insatser i elevhälsan om hörteknik samt hörselnedsättning och dess konsekvenser.
- Översyn av ljudmiljö samt akustikanpassningar.

Vänliga hälsningar,
Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Jonas Sahlberg
förbundsordförande